

RUILA PÕHIKOO

VAINU TALU AJALUGU

Uurimistöo

Koostaja: Kerda Kuuseste

Juhendaja: Livia Roomets

Ruila 2018

SISUKORD

SISUKORD	2
1. REHIELAMU KUI VANADE EESTLASTE TRADITSIOONILINE KODU	5
2. ÜLEVAADE REHIELAMUTEST	7
3. MARE STARKOVI MÄLESTUSED VAINU TALUST	16
4. EDITH PETOFFERI MÄLESTUSED VAINU TALUST	21
5. MÄLESTUSED ELULOORAAMATUST (Sild, A. 2014. “Jalgpalliga läbi elu”)	22
6. MINU ISA MÄLESTUSED VAINU TALUST	24
7. TÖÖ KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD KIRJANDUS	28
LISAD	29
LISA 1 Vainu talu ostu-müügi leping	29
LISA 2 (järg)	30
LISA 3 (järg)	31
LISA 4 (järg)	32
LISA 5 Täiendustekst	33
LISA 6 Rendileping nr. 180 (järg)	34
LISA 7 Rendileping nr. 180 (järg)	35
LISA 8 Rendileping nr. 180 (järg)	36
LISA 9 Rendileping nr. 180 (järg)	37
LISA 10 Rendileping nr. 180 (järg)	38
LISA 11 Palvekiri (järg)	39
LISA 12 Palvekiri (järg)	40
LISA 13 Palvekiri (järg)	41
LISA 14 Avaldus Riisipere ringkonna valitsejale (järg)	42
LISA 15 Hoonete hindamise leht (järg)	43

LISA 16 Hoonete hindamise leht (järg)	44
LISA 17 Hoonete hindamise leht (järg)	45
LISA 18 Palve Harjumaa Riigimaade ringkonna valitsejale	46
LISA 19 Avaldus Sutlema metskonna metsaülemale	47
LISA 20 Ruila asunduse maakoha Vainu talu kirjeldusleht (järg)	48
LISA 21 Ruila asunduse maakoha Vainu talu kirjeldusleht (järg)	49
LISA 22 Ruila asunduse maakoha Vainu talu kirjeldusleht (järg)	50
LISA 23 Helisalvestis Mare Starkoviga	51

SISSEJUHATUS

Loovtöö teemaks valisin Vainu talu ajaloo uurimise.

Vainu talu asub Ruila külas, Saue vallas, Harjumaal. Eelkõige valisin selle teema seetõttu, et tegemist on minu kodutaluga. Soovisin rohkem teada saada oma elukohast ja inimestest, kes siin varem on elanud ning nende seotusest Ruila mõisaga.

Loovtöö eesmärgiks oli anda ülevaade rehielamutest Eesti erinevates piirkondades ja Vainu talu ajaloost. Eesmärk oli välja selgitada, kes on talus elanud ning mis on siin peaaegu 90 aasta jooksul muutunud. Talu kohta on olemas ehitusregistri andmed, kuid muud ajaloolised materjalid minule teadaolevalt puuduvad. Seega oli mulle enne uurimisetöö algust teada, et arhiivi materjalidest ammendavat ülevaadet ei saa ning oma töös pidin toetuma inimeste suulistele meenutustele.

Töös kasutasin ka erinevaid internetiallikaid, raamatuid ja ajakirju, kust sain ülevaade erinevatest rehielamutest Eestis.

Uurimuse käigus külastasin ja intervjuueerisin Vainu talus kunagi elanud inimesi, et jäädvustada nende lapsepõlveaegseid mälestusi helifailidele.

1. REHIELAMU KUI VANADE EESTLASTE TRADITSIOONILINE KODU

Umbes tuhatkond aastat tagasi hakkasid eestlased ehitama maju, milliseid ei leia peaaegu kusagilt mujalt maailmast. Algselt oli rehielamu ainult kaheruumiline ja tänu sellele elas pere koos loomadega.

Tänu rehielamutele said inimesed korraldada oma elu ilmastikuoludest olenemata.

Eestlaste seas hakkasid 1730. aastatel liikuma vennastekoguduse misjonärid. Peavarju leidsid nad selle usuliikumise suhtes sõbralike mõisnike ja pastorite juurest, aga mõnikord tuli ööbida ka talurahva juures. Misjonäridele tundus aga loomadega ühe katuse all elamine imelik. Talurahvale see nii ei tundunud, sest ka nende esivanemad olid elanud niiviisi ja teisiti ei olnud ka võimalik elada.

Eesti suved olid piisavalt soojad, et meie esivanemad said paikseks jääda ja põlluharijateks hakata, samas aga liiga lühikesed, et vili suve lõpuks päris kasutuskõlblikuks saaks. Seega, kui 11. sajandil hakati kasvatama talirukist, siis vajas vili veel 3-4 nädalat küttekoldega tuba, kus kuivada enne viljapeksu. Oli mõttetu ehitada eraldi ruum vilja kuivatamiseks, seega hakati vilja kuivatama samas ruumis, kus elati. Tuulamine ehk rehepeksujärgne vilja puhastamine eeldas, et ruumist puhuks läbi tuul. Selleks rajati rehetoa kõrvale rehealune. Aja jooksul tekkis rehielamule ruume juurde, kuid põhiplaanilt on see jäänud samaks.

Sarnast tüüpi hooned olid ka tuntud Vana-Liivimaal ja Põhja-Lätis Vidzemes, ent seal pole need hooned enam säilinud. Eestis seevastu võib olla rehielamuid säilinud isegi kuni 7000. Enamik neist on aga aja jooksul ümber ehitatud.

Rehielamuid ehitati männi- või kuusepuu tahumata palkidest. Mõisaajal andis mõisnik talupoegadele nii maa, kuhu maja ehitada kui ka metsa, millest maja ehitada, aga ta ei andnud otseseid käskusid, mida ja kuhu täpselt ehitada. Talu ehitati mitteviljakale alale, aga loomulikult ei ehitatud maja sohu. Maa pidi olema kindlasti kuiv ja rohkem kivine kui liivane, sest vundamenti ei ehitatud.

Rehielamuid on nii põhja-lõuna kui ka ida-lääne suunalisi. Määravaks sai see, mis suunas lokaalsed tuuled puhusid. Oluline oli see, et õhk puhuks läbi rehealuse väravatest. Maja peasissepääs pidi olema siiski päikese poole, et oleks võimalikult palju valgust toimetuste tarvis ning et päike tõrjuks niiskust.

Maja ehitamiseks vajalike palkide kogumine algas talvel varavalges. Vanarahvas uskus, et kõige paremad ja tugevamad palgid saab veebruaris noorkuu ajal, kui tuuled puhuvad ida- või põhjakaarest. Kui sobivad puud olid langetatud ja laasitud, viidi palgid hobusega koju, mis ei olnud talvise koheva lumega eriti raske. Aga alati ei kasutatud uusi palke, mõnikord võidi kasutada ka eelmise maja või aida omi. (Ajakiri Imeline Ajalugu 2017: 10)

2. ÜLEVAADE REHIELAMUTEST

Meie esivanemad elasid rehielamutes ja meile tundub see tavalisena, kuid rehielamud olid peale Eestit vaid Põhja-Lätis ja Ingerimaal. Rehielamutel oli palju funktsioone. Hoonet kasutati nii elamiseks kui viljakuivatuseks ja -peksmiseks, mõnel pool laudana ja Kesk- ja Lääne-Eestis ka saunana.

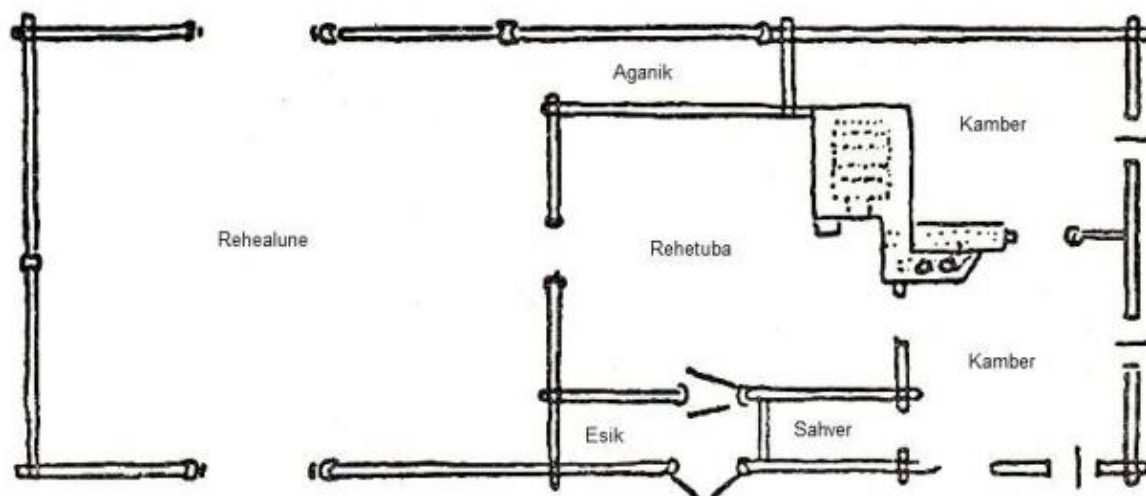
Foto 1. Rusi talu rehielamu Vabaõhmuuseumis, autoriõiguste staatus teadmata, Eesti arhitektuurimuuseum EAM Fk 4792

Rehielamu ehitati esiküljega õue poole. Taluõu poolitati mõtteliselt puhtaks õueks ja karjaõueks (Sander Lõuk 2013). Puhtal poolel ehk rehetoapoolses osas olid aidad, et vältida varguseid. Laudad paiknesid rehielamu rehealusepoolse otsa lähedal või elamu vastas teisel pool õue. Suvekoda ja saun ehitati teistest hoonetest eemale, et hooned ei süttiks. Rehielamu tähtsaim ruum oli rehetuba ehk elutuba. Rehepeksu ajal kasutati seda ruumi vilja kuivatamiseks. Algselt olid rehetoad akendeta. Valgust saadi tuppa lauaga kaetud ava või seapõiega kaetud väikese akna kaudu.

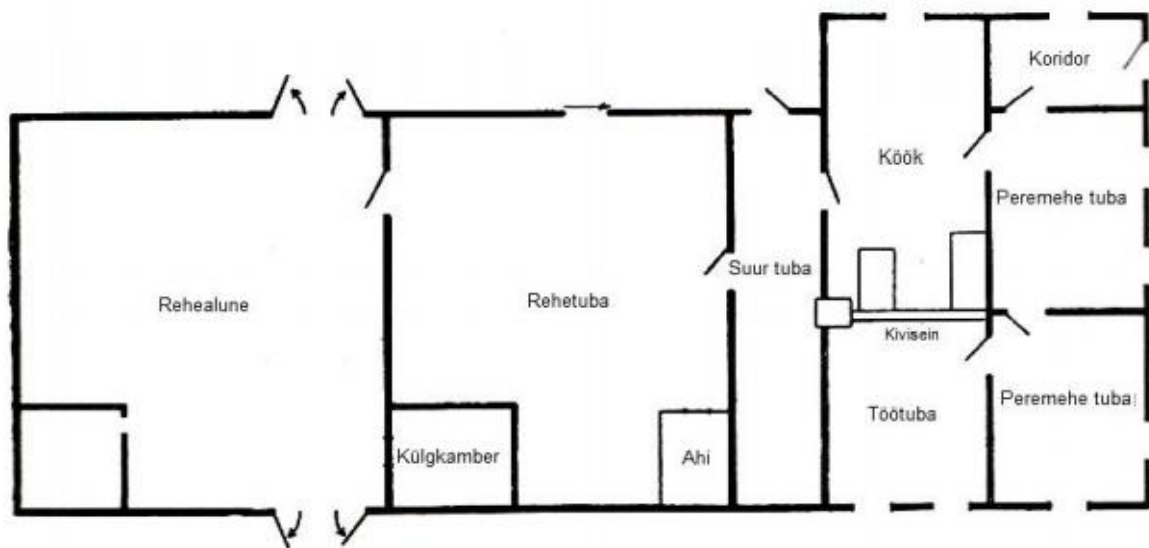
Foto 2. Kolga talu rehielamu lükandluugiga aken (Erakogu Mari Loit)

Talu ei olnud ainult elumaja, vaid selle lähedal olid veel kõrvalhooned nagu suveköök, saunad ja aidad riiete ja toiduainete jaoks. Taluõuel asus kindlasti ka kaev. (Miksike, rehielamu) Põhja-Eesti rehielamute tüüp oli levinud Põhja-Eesti maakondades, Kesk-Eestis, Tartumaal ning Pärnu- ja Viljandimaa põhjapoolsemates kihelkondades. Iseloomulikuks jooneks oli kõrgem ja kitsam rehetuba. Rehetuba oli pime. Teda piirasid neljast küljest madalamad abiruumid: rehealune, aganikkambrid, esik ja sahver.

Tabel 1. Põhja-eesti tüüpi rehielamu (Erakogu Sander Lõuk)

Lõuna-Eesti rehielamu tüübi peamiseks levialaks olid Kagu-Eesti, Viljandi- ja Pärnumaa lõunapoolsed kihelkonnad, Loode-Saaremaa, Hiiumaa ning mõned väikesed grupid Virumaal. Peamisteks tunnusteks olid ühekõrgused rehetuba ja rehealune. Rehetoas oli umbahi, mis tähendab, et puudus keris. (Sander Lõuk, 2013)

Tabel 2. Lõuna-eesti tüüpi rehielamu (Erakogu Sander Lõuk)

Lääne-Eesti rehielamu levialaks oli Läänemaa, Pärnumaa põhjaosa, Harjumaa lääne- ning lõunapoolsemates kihelkondades, Peamine tunnus oli liigtubade olemasolu. Samuti iseloomustab seda tüüpi rehielamut esiukse puudumine rehetoa esiküljel. Arhitektuuriliselt kasutati palju kohalikku paekivi, mis aitas metsavähesel alal puitu kokku hoida, aga andis juurde palju välisvaatele. Lääne-Eesti elutingimused olid Eestis ühed kehvemad.

(Sander Lõuk, 2013)

Praegu on Vainu talul uued kahekordsete raamidega puidust aknad, mis valmistati vanade akende järgi. (foto 3,4)

Foto 3,4. Vainu talu uued ja vanad aknad 21.02.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste).

Rehielamu uksed olid madalad ja neil olid kõrged lävepakud. Kambrates ja rehetuas olid sageli muldpõrandad. Tuntuim rehielamu tüüp on kolme osalise jaotusega: rehetuba, rehealune ja kamber. Rehielamu katused olid tavaliselt valmistatud kas roost või õlgedest (rukkiõled), kohati kasutati ka kisklaudu.

Sahvrise ja rehe alla minevad ukSED olid veel välja vahetamata, kui meie pere 2003. aastal Vainu tallu kolis. Ülejäänud ukSED olid eelmiste omanike poolt välja vahetatud ja suuremate ja kõrgemate ustega asendatud.

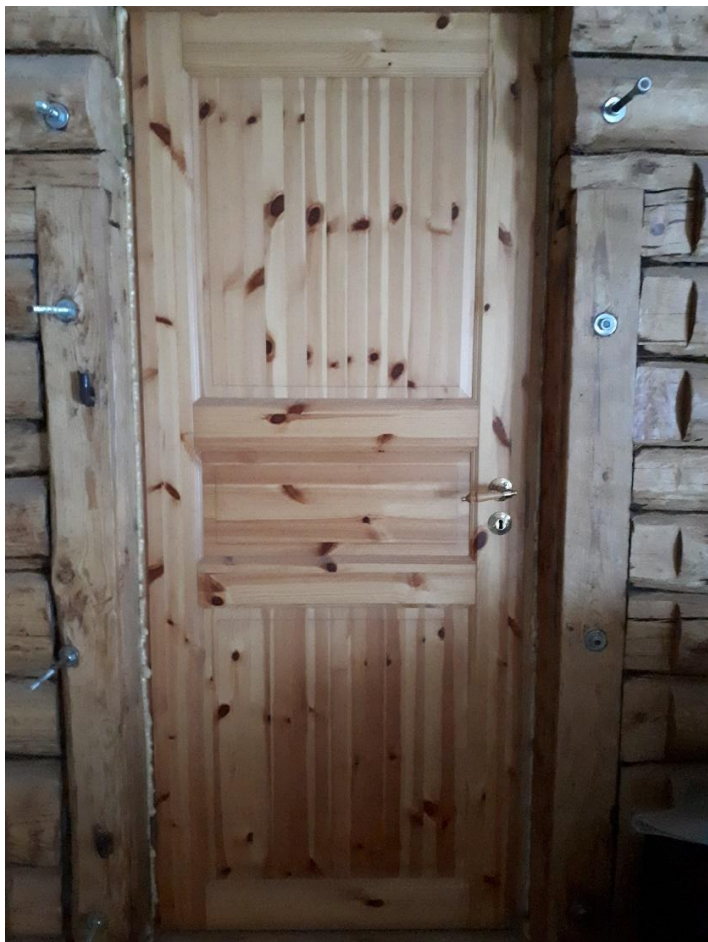

Foto 5. Rehealuse uks 04.04.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste)

Rehielamu seinad tehti ümarpalkidest (foto 6).

Foto 6. Puhastatud rehealuse seinad 04.04.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste)

Maja kütmiseks kasutati pae- või maakividest reheahju. Majal ei olnud aknaid ega korstnaid, seega kui suurt reheahju kõeti, olid toad paksult suitsu täis. Suits lasti toast välja esiukse või suitsuaukude kaudu. Korstnatega rehielamuid hakati ehitama 19. sajandi keskpaiku.

(P. Õunapuu, 2015)

Rehielamute tubade põrandad olid pikka aega savist, kivist või lihtsalt mullast. Laudpõrandaid hakati panema 19. sajandi teisel poolel. Vanasti mehed askeldasid rehetas puutööga, naised kudusid kangastelgede taga, ketrasid lina. Talvel toodi rehealusesse noored või haiged loomad. Rehealune oli ka talli eest, kus hoiti hobuseid. Suvel kasutati rehealust tööruumina, kus hoiustati erinevaid tööriistu. (Miksike, Rehielamu II)

Kambrites sai esialgu elada vaid soojal ajal. Küttega kambri puhul elas kambri taluperemees oma perega. Mitme kambri puhul said ka teenijad endale oma toa. (Miksike Rehielamu II)

Kamber, rehealune ja rehetuba ehitati kõrvuti ja tavaliselt ka ühelaiuste ja ühekõrgustena (Miksike, Rehielamu III).

Rehielamutes oli toidukamber ehk sahvri juba 18. sajandil. Harjumaal hakati sahvreid rohkem ehitama 1880-1890-ndatel aastatel. Sahvrid ehitati rehielamu rehetoa taha või eesseina. Kõige üldisem oligi sahvri ehitamine ruumi eesseina. See võimaldas väiksema vaevaga toiduained kätte saada. Tartu ja Viljandimaal ehitati nii ees- kui tagaseina sahvri. Rehitoa ees paiknevat sahvrit peetaksegi vanimaks. (V. Kalits, 1967)

Köögi ehitamine rehielamusesse oli hilisem, võrreldes teiste ruumidega ning see toimus koos korstnate ehitamisega (V. Kalits 1967).

19. sajandil muutusid kambriid suitsuvabaks ja said endale aknad ja kütte. Kambrit kasutasid peremees ja perenaine.

Rehealust kasutati põhiliselt majandusruumina, mille esi- ja tagaseinas olid väravad (Foto 7), mis võimaldas sügisel sealt vilja sisse tuua.

*Foto 7 Vainu talu laiad kahepoolsed reheuksed on tänaseks kinni ehitatud. 04.04.2018
(Erakogu Kerda Kuuseste)*

Rehe all peksti reht ja tuulutati vilja. Loomadele toiduks kasutati talvel viljapeksust järele jäänud põhku. Aganiku levik oli seotud sellega, et rehealust kasutati talvekuudel laudana. Enamasti tehti aganikke rehealuse otsa ning rehetoa ühele küljele. Aganikku kasutati kõikjal maakondades. Eri maakondades ehitati aga aganik eri külgedele. (Sander Lõuk, 2013)

Foto 8,9. Vainu talu puidust kell, valminud Vainu talus puidutöökojas. 04.04.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste)

Ka tänasel päeval teevad minu isa ja ema rehetoas puutööd. Nimelt on meie perel väike puutööfirma, nimega Vainupusle Pusled, kus valmivad praktilise otstarbega puidust ehted, kellad ja pusled.(Foto 8,9).

3. MARE STARKOVI (Osvald ja Hermine Petoferi esiklaps)

MÄLESTUSED VAINU TALUST

Ruila mõisalt riigistatud maadest eraldatud Vainu kinnistu ostis 07.10.1933 Johan Jüri Petofer 410 kr eest (kinnistati 21.10.1933). Koha suurus oli 15,72 ha. 1940. aastaks oli kinnistul kustutamata laenu 2390 kr. (Lisa1) (Allika Külaselts)

Talu kohta käivad dokumendid on lisades (Lisa 1- 22).

Vainu talus elasid minu vanaisa ja vanaema ja seal möödus minu õnnelik lapsepõlv 1945-1960. Neil aastatel veetsin oma suved Vainu talus. Minu vanaisal ja vanaemal oli suur pere, seitse last: Juhan, Maria, Oskar, Artur, Arved, Valter ja Hermine.

Kaks lastest surid väga noorena, Juhan lapsena kopsupõletikku ja Arved Teises maailmasõjas Velikije Luki lahingus Vene poolel. Minu vanaisal oli 11 lapselast. Vend Arvu on sündinud Vainu talus 1944.a. Sünnitust võttis vastu minu vanaema Mari, kes käis ka külas sünnitusi vastu võtmas nii inimestel kui loomadel. Ruilas Kääbaste mäel käisid samal aastal suured lahingud. Minu esimesed mälestused Vainu talust on, kui olin 4,5-aastane, minu vend 2- aastane.

Foto 10. Esimene rida pildi alt vasakult: onu Artur, onunaine Armida, vanaema Mari ja vend Arvu. Auto kastis vasakult kõige all Mare ristiema ja tema süles Mare (Erakogu Mare Starkov)

Talu oli heal järjel. Vanaisa Juhan oli tubli talumees. Ta oli range, isegi hobuse suutis nii välja õpetada, et loom kartulit mullates ei astunud kartulivao peale. Vainul oli alati kahe aasta rukkivaru salves. Laual oli alati leiba. Talus oli kaks lehma ja kevadel tapeti vasikas ära ning liha viidi linna turule müügiks. Turule viidi ka vilja ja kartulite kevadised ülejäägid. Sedasi teeniti raha petrooli ja soola jaoks. Teinekord osteti ka mõni meeter riiet. Vainu talu oli tuntud ka oma kange õlle poolest. Õllemeister oli vanaema Mari. Kõikide pühade puhul tehti õlut, kus siis külamehed käisid seda mekkimas.

1945. aastal olid suured küüditamised, kus minu onu ja tädi Maria oma kolme lapsega viidi Siberise kümneks aastaks asumisele. Nende pere tembeldati kulakuks, sest mees Alfred Järbach oli veski artellis tööline. Pealekaebajaks oli üks külajoodik, kes kukkus end sillalt jõeke surnuks.

Minu põhilised mängukaaslased Ruilas olid Talkopi Evi, Aaviku Helle ja minu vend Arvu, suviti ka teised üheksa tädi ja vennalast. Neist Ruilasse jäid elama onu Oskar Siilimäe talust, tädi Maria veskist ja onu Artur koos naisega elasid Ruila kooli esimesel korrusel, kus elasid ka õpetajad ja teenijad. Armida oli Ruila kooli teenija ja Artur tegi koolis majandustöid.

Foto 11. Ruila kooli koduloomuuseum

Foto 12. Praegune Nõiava talu. Hiljem, kui koolil oli rohkem ruumi vaja, paigutati Artur ja Armida moonakate majja (Erakogu Mare Starkov)

Peale vanaema Mari surma 1959. aastal, läksid onu Artur ja Armiida elama Vainu tallu, abiks vanaisa Juhanile. 1961. aastal suri ka vanaisa ja talu jäi poeg Artur Petoferile.

Laste tööks oli suvel käia karjas, kaarutada heina ja korjata marju. Loomadest oli talus kaks lehma, kaks hobust, kaks siga, lambakari, kanad, koer ja kass. Mõnikord sai ka vanaisalt pragada, kui turnisime roigasaia peal või rehe all, vahel ronisime redeliga viljakasti äärele ja hüppasime vilja sisse.

Sissepääs minu kodutallu oli tuulekojast. Vasakpoolne uks läks rehetuppa, kus oli suur reheahi. Otse uks läks kambrisse. Kambrist läks uks magamistuppa ja teine uks rehetuppa. Siis oli veel üks tuba, kuhu sai minna nii magamistoast kui rehetoast. Rehetoast läks uks sahvri ja teine trepist alla maa peale rehelasse. Rehe all oli omakorda kaks suurt väravatega ust, kus sai vanker läbi sõita. Seal olid astjad, viljasalved, õlleankrud, saanid ja vankrid. Minu ajal seal vilja enam ei pekstud, vaid taludes käidi viljapeksumasinatega külakorda ja masindati viljad läbi. Kõrvalhooneteks oli laut ja vaheruumiga kelder. Laut oli korraliku vundamendiga ning lauda otsas oli heinaküün.

Talu oli pärisomanike käes kuni 1949. aastani, kui moodustati kolhoosid. Siis võeti ära kõik maad ja loomad. Võis jääda üks siga ja lehm. Jäeti vaid õuema ja pisike lapike põllumaast, kuhu sai teha mõned peenrad.

1939. aastal Ruila mõisa omanikud evakueerusid Saksamaale, kuid nad pidasid alati meeles oma töölisi - kutsarit ja mõisateenijat. Alati kui nad külastasid Ruilat, tulid nad ka Vainu talust läbi. Ruila mõisas töötas kokana ka Mare tädi Maria Järbach.

Foto 13. Mõisa rahvas külas (Erakogu Edith Petofter)

Ruila koolis (Foto 11) oli Armida koolitädi ja küttis ka ahjud. Puudetegemisel oli talle abiks abikaasa Artur. Armidat õnnitleti ka ajalehes "Nõukogude Õpetaja" 70. sünnipäeva puhul.

Lilja Kaasik, Laekvere 8-kl. kooli endine kauaaegne õpetaja, 75. sünnipäeval. Armida Petofter, Rulla 8-kl. kooli endine koolitädi, 70. sünnipäeval. Linda Kring, Tamsalu kesk-kooli endine õpetaja, 65. sünnipäeval. Helma Veere, Oru algkooli õpetaja, 65. sünnipäeval. August-Voldemar Tõkman, Kihelkonna 8-kl. kooli direktor, 60. sünnipäeval.		Valeri Berzbov, TRÜ vene kirjanduse kateedri juhataja, dotsent, 50. sünnipäeval. Selma Jalakas, Porkuni eri-Internaatkooli õpetaja, 50. sünnipäeval. Veera Klutrand, Kallemäe eriinternaatkooli õpetaja, 50. sünnipäeval. Vilvi Palmre, Muraste lastekodu kasvataja, 50. sünnipäeval. Erika Pastel, Reola 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal, 50. sünnipäeval.	Elvi Soond, Kohtla-Järve 22. lastepäevakodu juhataja, 50. sünnipäeval. Doris Sorkina, Tartu kaug-õppekeskkooli õpetaja, 50. sünnipäeval. Jaan Taurin, «Nõukogude Õpetaja» toimetuse autojuht, 50. sünnipäeval. Asta Tomson, Kaelase eri-internaatkooli kauaaegne õpetaja, 50. sünnipäeval.
---	--	---	--

Foto 14. Nõukogude õpetaja nr.14 13.10.1979

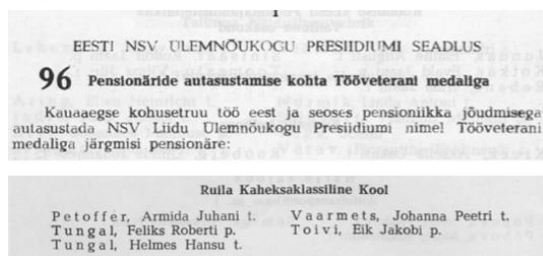
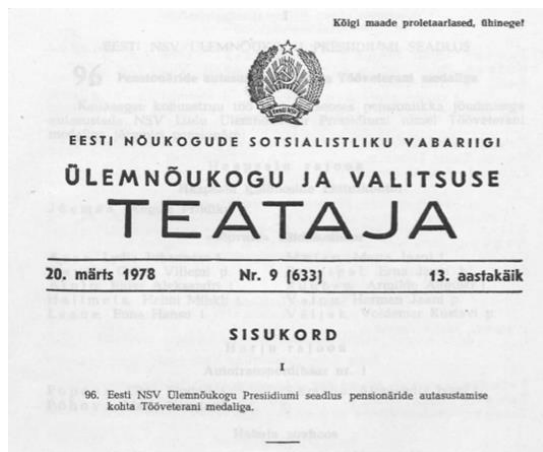

Foto 15. Ülemnõukogu ja valitsuse õpetaja nr. 9 lk.156 20.03.1978

Kutsari kohustused Ruila mõisas ei olnud lihtsad. Ruila mõisas kasvatati välja noori hobuseid, mis nõudis oskust osavust ja mõjuvõimsat kätt. Kutsar teadis juba nende iseloome, ta oskas liigitada, kes kõlbab tõlla, kes vankri ette rakendamiseks. Vähestest said ratsud.

Kutsar kasutas suvel hõbenööpidega sinist vormikuube, peakatteks nurkadega müts. Talvel kandis papaahat ja vene kasukat. Punast laiade varrukatega ja laia valge randiga särki kandis kutsar iga päev. (ERM KV 320:211)

4. EDITH PETOFFERI MÄLESTUSED VAINU TALUST

Edith Petoffer elas enne Vainu tallu kolimist koos abikaasa Valduriga, kes oli Arturi poeg, vanas koolimajas, mis asus Muusika külas. Kui aga Edithil sündis tütar Eve (1963), koliti koos Vainu tallu, sest koolimaja oli liiga külm. Vainu talus oli kõige soojem tuba Arturi ja Armida tuba, mis oli tagakamber, sinna paigutati ka Eve voodi, et lapsel ikka soe oleks.

Edithi tööks oli Vainu talus peenarde rohimine ja moosi keetmine. Juba tütre nelja kuuseks saamisel läks Edith uuesti tööle ja vanavanemad jäid Evele hoidjateks.

Väikesele Evele meeldis igale poole kastanitõrusid maha toppida, lootes, et äkki hakkab mõni kasvama. Nüüd on Vainu talu õunapuuaiaid ka üks suur kastanipuu.

Armidaga sai Edith hästi läbi, mõnikord küll turtsus veidi, kui teda palju õpetati. Ühel õhtul, kui Edith kööki läks, kuulis ta jalge all praksatust. Koheselt taipas ta, et oli astunud peale Armida uutele proteesidele, siis sai küll Edith Armidalt pragada.

Taluperemees Artur Petoffer oli aga kange iseloomuga. Talu kartulimaa oli juba pikka aega olnud samas kohas, kuid Artur ei tahtnud ka kartulimaad mujale teha. Kuigi kartulimaad oli väetatud, oli saak nigel. Kui traktorist tuli vagusid lahti ajama, küsis ta ikka, kas kartul on juba üles võetud.

Vainu talus oli järjekordselt õlut tehtud. Arturi vend Oskar Petoffer oli sellest kuulnud ja tuli ning veeretask Edithiga juttu. Pärast rääkis Edith Armidale, et Oskar käis külas. Armida siis küsis, kas sa ikka õlut pakkusid? Vastas sellele Edith, et ega ta võõras ei ole, et küsida ei võinud. Nii jäigi Oskar seekord ilma õlleta.

Edith elas Vainu talus kuni 1969. aastani, Ardo (Edithi poeg) sündis juba Laitses.

5.MÄLESTUSED ELULOORAAMATUST (Sild, A. 2014. “Jalgpalliga läbi elu”)

Arvu Sild oli sündinud sõja ajal, 1944. aasta suvel Harjumaal asuvas Ruila külas, Vainu talus, Osvaldi ja Hermine teise lapsena.

Foto 16. Vainu talu. Arvu sünnitua aken on avatud (Erakogu Arvu Sild)

Poiss oli vanaema Mari lemmikuks. Hoolitsust oli tunda igal sammul. Ükskord juhtus aga suur õnnetus. Õde Mare koos naabritüdrukuga jooksid mingit käruloksu oma taga vedades ja poiss nende järel. Äkki jäeti käru seisma ja poiss kukkus sellele otsa, nii et hambad lõikasid keelde. Suurem osa keelest oli läbi lõigatud. Tuli palju verd ja vanaema oli paanikas. Keel kasvas küll hiljem kokku, kuid jälg sellest jäi igaveseks. (Arvu Sild, 2014)

Talu, mille rajasid emapoolsed vanaema ja vanaisa, oli ehitatud Eesti aja alguses.

Traditsiooniline rehielamu ja loomalaut koos küüniga olid kapitaalselt ja targa talupojamõistusega ehitatud. Hoonete juurde kuulus hulk põllumaad, heinamaad, karjakoppel ja lammaste karjamaa. Kolhooside tekkimise ajal võeti ära enamik põllumaad, võeti ka tallu nii vajalik abiline hobune, lehmi ei tohtinud olla üle ühe. Tuli kolhoos ja uus elu. Esimehed vahetusid pidevalt. Tavaliselt olid nendeks „kustutamatu joogijanuga harimatud kommunistid“. Vanaisa käis aasta läbi kolhoosis normipäevi tegemas. Sügiseti jagati aastatasu - ühes kotipõhjas natuke kaeru, teises veidi nisu. See oli kogu aasta palk. Ometi elati ja ei

virisetud ega tohtinudki viriseda. Kõik rajanes talus tehtud suurel tööol, millest saadi kõik eluks vajaminev. Osteti ainult petrooleumi valgust andva lambi jaoks (elekter tuli hiljem), tikke. soola, mõnikord vahelduseks ka soolasilku. Lambanahast tehti talveriided, villast kampsunid, mütsid ja sokid, seanahast pastlad. Loomapidamine ja järelejäänud põllumaa andis söögipoolise. Sahver ja astjad polnud kunagi tühjad, sealt jätkus abi korras lastelegi. (Arvu Sild 2014)

6. KALJU KUUSESTE MÄLESTUSED VAINU TALUST

Meie pere ostis Vainu talu 2003. aasta märtsikuus Kadi Rekand`ilt, kelle elukaaslane oli kinnisvaramaakler. Kolisime maale, kuna Lasnamäel elamine ei tundunud lapsesõbralik. Tütar Kerda sündis aprilli alguses, selleks ajaks oli tarvis luua pesemisvõimalused ja välja ehitada kanalisatsioon.

Talu korrastamisega algas minu pere jaoks üks suurim ja huvitavaim väljakutse. Suurimaks probleemiks oli eluruumide soojapüsivus, aastakümneid oma tööd korralikult teinud reheahi oli täielikult amortiseerunud. Korstnapühkija ei lubanud sinna enam mitte kunagi tuld teha. Olime valiku ees, kas loobuda ahjukujulisest kivihunnikust või hakata elamist elektriga kütma. Raske südamega valisime esimese võimaluse. Reheahju lammutamine andis ka võimaluse muuta läbikäidavad toad ühe sissekäiguga ruumideks. Reheahju asemel on praegu kamin (Foto 17)

Fotod 17, 18. Uus kamin ja puutöökoda (endine laudahoone) 29.05.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste)

Esimesel talvel saime aru, et tubades paljajalu käia ei saa, kuna põrandalaudade vahelt puhus jäist õhku. Kevadel kiskusin põrandad üles. Uus põrand on soojustatud ja vesipõrandakütte valmidusega, vana põranda materjali olen saanud kasutada mitmes erinevas projektis, isegi raamatu/teleka riiuli ja laevalgusti jaoks (Foto 19)

Foto 19. Laepalgist tehtud lamp 04.06.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste)

Maja välisseinale oleme aastate jooksul pannud soojustuse. Rehealusesse on ehitatud katlaruum, saun, suur sauna eesruum ja tuba ning pääs teisele korrusele. Muldpõranda asemel on soojustatud põrand, mida saab tulevikus ühendada küttesüsteemiga. Suurimaks tööks oli katuse vahetamine, millele aitas kaasa kogu mu tutvusringkond(Foto 21, 22).

Lauda palkosa oli aastatele alla vandunud, lihtsam ja mõistlikum oli see lõigata küttepudeks ja pärast vundamendi korrastamist ehitada päris uus hoone. Seal on praegu meie pere puutöökoda ja saematerjali hoidmise koht (Foto 18).

Maakividest laotud keldri (Foto 20) lagi kukkus sisse mõned aastad pärast meie Ruilasse kolimist, praegu pole veel selge, mis sellest hoonest edaspidi saab.

Foto20. Maakivist kelder 29.05.2018 (Erakogu Kerda Kuuseste)

Remondi- ja ehitustööde lõppu Vainu talus ei paista veel kusagilt, kuigi on toimetatud juba 15 aastat. (Kalju Kuuseste)

Foto 21,22. Katuse ehitus (Erakogu Kalju Kuuseste)

7. TÖÖ KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärk oli uurida Vainu talu ajalugu erinevatel ajastutel, s.o sõjale eelnenud ja järgnenud perioodil ning täiendada kooli arhiivi koduloolise materjaliga.

Kuna Vainu talu oli rehielamu, siis käesolevas töös on kasutatud rehielamute alast kirjandust, kirjutatud ülevaade talutöödest ja tegemistest erinevatel ajaperioodidel ning küsitletud inimesi, kellel on olnud lähedasi kokkupuuteid Vainu taluga.

Töö eesmärgi saavutamiseks tutvusin mitmete raamatute, teadusajakirjade ja elektrooniliste allikatega. Jõudsin teadmiseni, milline oli rehielamute funktsioon meie esivanemate igapäevases elus ja mõnel pool veel tänapäevalgi.

Uurimuse käigus külastasin ja intervjuueerisin Vainu talus kunagi elanud inimesi, et jäädvustada nende lapsepõlveaegseid mälestusi helifailidele ja arhiveerida ka vanu fotosid.

Materjali otsimine erinevatest infoallikatest avardas minu teadmisi Eestimaa erinevates paikades ehitatud rehielamute ehituslikest eripäradest ja nende tähtsusest Eesti rahvale.

Arenes minu oskus leida intervjuueeritavate kontaktandmeid, nendega vesteldes suunata teemat ning suhelda võõraste inimestega. Töö probleemiks osutus isiklik tagasihoidlikkus, sageli oli vaja intervjuueeritavat motiveerida rääkima, tihti takerduti mälestustes tekkinud lünkadesse. Minu jaoks oli keeruline helisalvestamine, sest ma ei olnud seda varem teinud.

Tööle on lisatud helisalvestis toimunud intervjuust Mare Starkoviga.

Tänan kõiki, kes aitasid mind uurimuse läbiviimisel. Eriti soovin välja tuua järgmisi isikuid: Mare Starkov, Edith Petoffer, Livia Roomets, Kalju Kuuseste ja Eve Šamotailo. Tänu kodulooainestikule saab tööd kasutada Ruila Põhikoolis ajaloo õppematerjalina.

KASUTATUD KIRJANDUS

Allika Külaselts 03.11.2017

<http://www.allikakulaselts.eu/ajalugu/>

Ehitusregister (maja ja kõrvalhoonete ehitus ajad) 10.03.2018

ERM KV 320. Linda Tensuda 1976. 196-272

Imeline Ajalugu 2017: 10

<https://www.ehr.ee/app/otsing?2>

Kalits, V. 1967. Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXII. Tallinn: Valgus

Miksike. Rehielamu. 03.11.2017

http://www.miksike.ee/documents/main/referaadid/rehielamu_mihkeltalvi.htm

Miksike. Rehielamu II. 10.11.2017

http://www.miksike.ee/docs/lisakogud/karilatsi/ehitised_rehielamu2_i.htm

Miksike.. Rehielamu III. 10.11.2017

http://www.miksike.ee/docs/lisakogud/karilatsi/ehitised_rehielamu_i.htm

Nõukogude Õpetaja nr 14 13.11.2017

<http://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=noukogudeopetaja19791013.1.4>

(Rehetuba 2013) 7.11.2017

<http://www.muuseum.viljandimaa.ee/?op=body&id=128>

Sander Lõuk 2013 7.11.2017

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31257/Louk_Sander.pdf?sequence=1

Sild, A. 2014. Jalgpalliga läbi elu. Tallinn: Printon

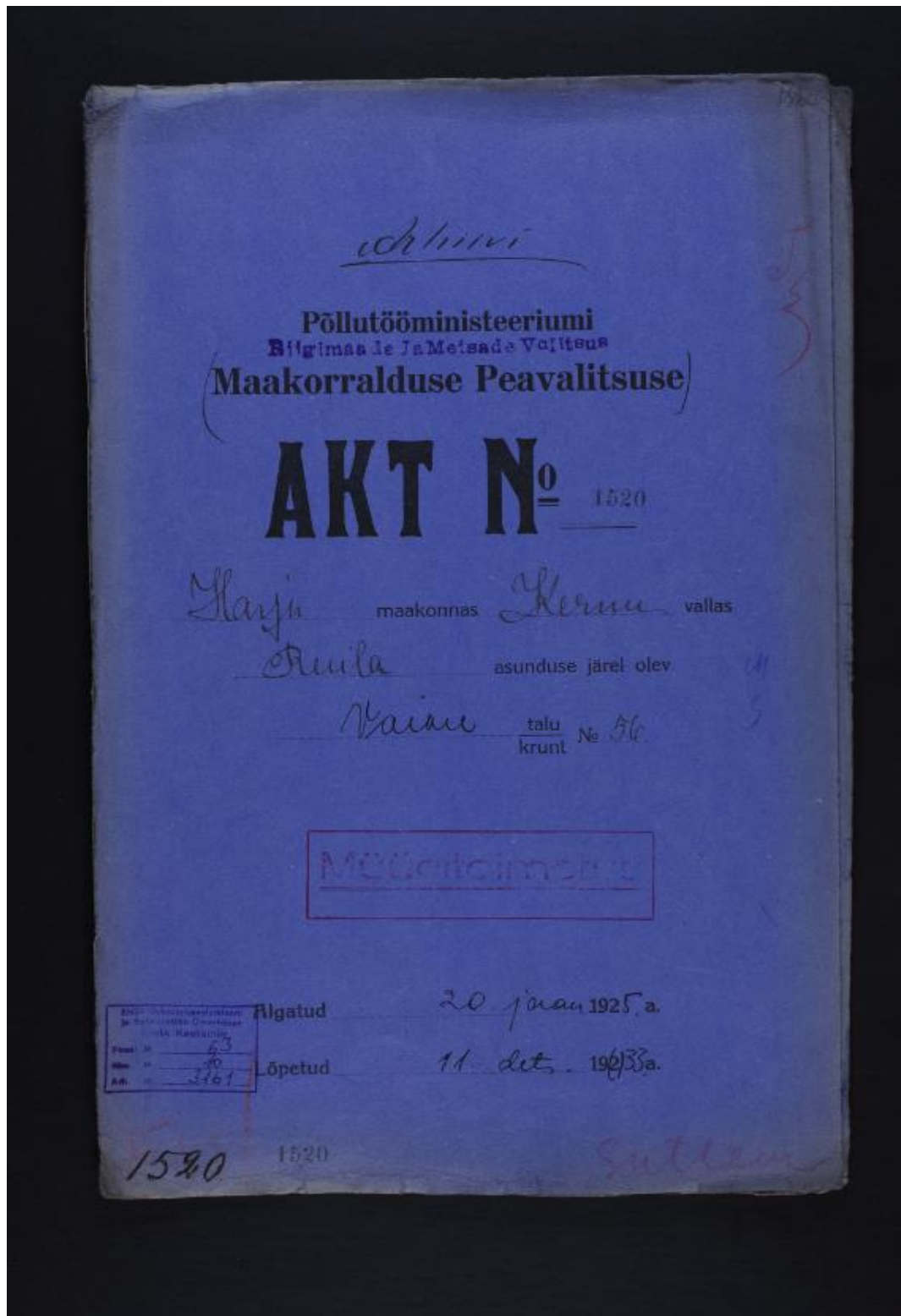
Õunapuu, P. 2015. 101 Eesti vana aja asja. Tallinn: Varrak

Ülemnõukogu ja valitsuse õpetaja nr. 9 lk.156 20.03.1978

www.digar.ee/arhiiv/et/download/253716

LISAD

LISA 1. Vainu talu ostu-müügi leping

LISA 2. (järg)

1926 a. *13* 1520

Kaiku maakond
Kuusi vald
Riita asundus

Rendileping № 93.

1. Põllutööministeerium annab *H. P. Kuu* omase põhjal *13. aprillist*
1923. a. protokoll № *—*
Kuusi vallas asuva *Riita* asunduse talu № 56.
mille suurus:

põllu ja aiamaad	9.00	hekt
heinamaad	7.25	tiina
karjamaad	4.65	
metat		
muud maad	0.55	
Kokku	21.45	hekt

Sellest enam ekk vähem looduses märgitud purides, rendile *Kuusi* (6) aasta
peale, arvates *1. mai* 1923. a. kuni *30. aprillini* 1929. a. end. morda *toetused*.
Johan Juri P. Petajev ja Johan Juri P. Põrma

Märkus 1. Peale talu № *—* saab rentnik *—* asunduse kaudil
№№ *—* all äratäbendatud maatüki *—* hekt. suuruses ajuti-
seks kasutamiseks, mille Põllutööministeerium I astuse ettevalmistamisega iga majandus-
aasta vahetusel tagasi võib võtta.

Märkus 2. 1–2 osa asunduse rentnikkude soovil võib Põllutööministeerium talude ümberplaneerimise
ettevõtte, misama on Põllutööministeerium õigustatud talu majapidamises mitte haru-
likkude hoonete alust maad ühes juurdepääsu teega planeerimise teel talust eraldada.

2. Ühes maaga annab Põllutööministeerium rendile järgmised talu piirides asuvad hooned, millele
seisukord kirjeldatud on hindamise lehel *11. aprillist* 1924. a. № *—*
1. *Hortelkane* 10 mille väärtus Mk *49598*

Märkus: Nendest hoonetest on rentnik *—* riigimaade ringkonna valitaja korraldusel
toetusele maakasutajale edasirentima ühes *—* salla õuemaaga hoone juures.

1. *—* osa kuni *—* 19 a.

Edasirenditud hoonete ehk nende osade eest on rentnikul õigus renti võtta kuni 5% hoonete väärtusest,
sellele juurde lisades vastavalt hoonete tulekinnituse kulud.

Maaplaneeringi
1926. a. kuni
1928. a. kuni

LISA 3. (järg)

3. Põllutööministeeriumi korraldusse jäavad renditud maaal peal järgmised hooned kui talu-majapidamises mitte tarvilikud:

1.

4. Rentnik maksab talu № *56* maa eest: esimesel rendiaastal *300.*

rukki klgr.

jätgnevatel aastatel

300.

rukki klgr. aastal renti; hoonete eest

rukki klgr. ja käesoleva lepingu prg. 1 märkuse 1 alusel antud maa eest — rukki kilo-grammi renti aastas. Rendi maksimine sünnib poole aasta viisi, hiljemalt 1 mail ja 1 novembril ettemakstes. Kui ettevõtetud planeerimisel renditud maaala suurus muutub, saab ka rent vastavalt muudetud.

Märkus: Maksu tähtaja möödumise korral maksab rentnik peale rendi 1% kuni rendi sum-mast viivitustraha, kus juures esimesed 15 päeva arvesse võtmata jäävad, üle 15 päeva aga täie kuu eest arvatakse.

5. Rendi maksimine sünnib rahas. Selleks arvatakse rukki klgr. määratud rent raha peale ümber. Vahariigi Valitsuse poolt iga aasta 1 oktoobris kindlaks määratava rukki kilogrammi hinna alusel. Kevadel ettemaksetav poole aasta rent arvatakse raha peale ümber eelmisel aastal kindlaks määratud rukki kilo-grammi hinna alusel.

6. Rentniku kanda on kõik avastatud maksud ja kohustused, mis tema käes rendil oleva maa ja hoonete peal laarvad ehk peale pannakse.

7. Rentnik on kohustatud tema käesolevat maad hordalikuult pidama ja põlka kindla külvi korra järel harima.

8. Rentnik on kohta vastuvõttes saanud külvis *1/6 tüüm* talivilja ja

heina, mille tasuka tema seemne hinna

Põllutööministeeriumi
1923. a. ar. ära tasunud

Talust lahkudes peab rentnik külvikorras ettenähtud põllupinna, talivilja ja põlluheina, külvis järele jätma, kuid mitte vähem kui tema kohta vastuvõttes sai. Rentniku lahkumisel tasutakse temale mahakõlitud tali-vilja ja heina seemne samadel tingimistel, kui rentnik talu vastu võtmisel tasus.

9. Rentnikul on luba loomatoitu ilma sugimande ringkonna valitseja loata kohapealt väljaanda ainult vastavate, koha peal tasuvate naturaali kohuste ja rekvizitsiooni täitmiseks.

10. Rentnik on kohustatud temale renditud hooned ja ehitused hiljemalt *15. juuni 1923. a.* Põllutööministeeriumi nime peale ära kinnitama, Põllutööministeeriumi poolt näidatud kinnitus asutases vähemalt 10% kõrgemalt kui nende väärtus lepingus prg. 2 ettenähtud. Kinnitus peab olema äraanda riigi-maade ringkonna valitsejale ja igakord 2 nädalat enne kinnitust tähtaja lõppu kinnitus uuendada.

11. Kui rentnik tähtjaks hooned ei kinnita ehk kinnitust ei uuenda on Põllutööministeeriumil õigus rentniku arvel hooned ära kinnitada ja kinnituskulud rentnikult sisse nõuda. Rentnik vastutab kahjude eest, mis tuleõnnetuse läbi tekivad, kui tema hooned ei kinnita ehk kinnitab alla nende väärtust.

12. Tule õnnetuse korral võib Põllutööministeerium kinnituse summa rentnikule väljamaista tingi-misega, et rentnik omal kulul ära põlenud hoonete asemale uued hooned, Põllutööministeeriumi poolt kinnitud plaanide järgi, äles ehitab. Vastasel korral jääb kinnitussumma hoonete väärtuse suureses riigile, kuna ülejääk rentnikule väljamakstakse.

13. Rentnik on kohustatud kõik temale renditud hooned ja ehitused omal kulul kordaseadma ja korrashoidma. *Kõik* aasta jooksul on rentnik kohustatud oma krundile asuma ja talu majapidamiseks, tervishoiu ja ehituse nõuetele vastavad hooned äles ehitama.

14. Rentniku poolt omal kulul ehitatud hooned loetakse rentniku omanduseks, kuna hooned mis rentnik riigi toetusega äles ehitab loetakse riigile panditaks kuni ehitustasumi tasumiseni. Rendi vahe-korra lõpetamisel on Põllutööministeeriumil talu majapidamiseks tarvisminevate hoonete ostmiseks ees-õigus. Ei soovi ministeerium hooned osta, on rentnik kohustatud neid 6 kuu jooksul ära koristama, vastasel korral langevad hooned tasuta riigi omandusele.

15. Maaparanduse tööd rendimaal peal on

mida rentnik on kohustatud korrashoidma.

Rentnikul on õigus uusi maaparanduse töid ette võtta.

LISA 4. (järg)

3. Põlluministeeriumi korraldusse järvad renditud maaal peal järgmised hooned kui talu-
majapidamises mitte tarvitud:

1.

4. Rentnik maksab talu № 56 maa eest: esimesel rendiaastal 300.

rukki kg.

järgnevatel aastatel

300.

rukki kg. aastas renti; hoonete eest

rukki kg. ja käesoleva lepingu prg. 1 märkuse 1 alusel antud maa eest — rukki kilo-
grammi renti aastas. Rendi maksmine sünnib poole aasta viisi, hiljemalt 1 mail ja 1 novembril ettemakstes.
Kui ettevõtetud planeerimisel renditud maaala suurus muutub, saab ka rent vastavalt muudetud.

Märkus: Maksu tähtaja muudatuse korral maksab rentnik peale rendi 1% kuu renti sun-
nust viivitusraha, kus juures esimesed 15 päeva arvesse võtmata jäävad, üle 15 päeva
aga täie kuu eest arvatakse.

5. Rendi maksmine sünnib rahas. Selleks arvatakse rukki kg. määratud rent raha peale ümber,
Vaharigi Valtuse poolt iga aasta 1 oktoobriks kindlaks määratava rukki kilogrammi hinna alusel. Kevadel
ettemaksetav poole aasta rent arvatakse raha peale ümber eelmisel aastal kindlaks määratud rukki kilo-
grammi hinna alusel.

6. Rentniku kauda on kõik avalikud maksud ja kohustused, mis tema käes rendil oleva maa ja
hoonete peal lasuvad ehk peale pannakse.

7. Rentnik on kohustatud tema käesolevat maad korralikult pidama ja põlde kindla kultuuri korra
järel harima.

8. Rentnik on kohustatud vastuvõttes saanud külvis 1% tüüm talivilja ja

heina, mille tasuks tema seemne hinna

Põlluministeeriumi
1923 a. a. a. tasunud

Talust lahkudes peab rentnik külvikorras ettenähtud põllupinna, talivilja ja põlluheina, külvis järele jätma,
kuid mitte vähem kui tema kohta vastuvõttes sai. Rentniku lahkumisel tasutakse temale mahakõlilist talu-
vilja ja heina seemne samadel tingimistel, kui rentnik talu vastu võtnisel tasus.

9. Rentnikul on luba loomatoitu ilma riigimaa ringkonna valitseja loata kohapealt väljaanda
ainult vastavate, koha peal kasvavate naturaal kohuste ja rekrutatsioonitaimideks.

10. Rentnik on kohustatud temale renditud hooned ja ehitused hiljemalt 15. juuni 1923. a.
Põlluministeeriumi nime peale ära kinnitama, Põlluministeeriumi poolt näidatud kinnitus asutuses
vähemalt 10%, kõrgemalt kui nende väärtus lepingus prg. 2 ettenähtud. Kinnitus peab tuleb ära anda riigi-
maade ringkonna valitsejale ja igakord 2 nädalat enne kinnitus tähtaja lõppu kinnitus uuendada.

11. Kui rentnik tähtjaks hooned ei kinnita ehk kinnitust ei uuenda on Põlluministeeriumil
õigus rentniku arvel hooned ära kinnitada ja kinnituskulud rentnikult äsendada. Rentnik vastutab kahjude
eest, mis tulemusest läbi tekivad, kui tema hooned ei kinnita ehk kinnitab alla nende väärtust.

12. Tule õnneluse korral võib Põlluministeerium kinnituse summa rentnikule väljamaksta tingi-
musega, et rentnik omal kulul ära põhendam hoonete asemel uued hooned, Põlluministeeriumi poolt
kinnitad plaanide järgi, äles ehitab. Vastasel korral jääb kinnitussumma hoonete väärtuse suuruses riigile,
kuna ülejääk rentnikule väljamakstakse.

13. Rentnik on kohustatud kõik temale renditud hooned ja ehitused omal kulul korraldada ja
korraldada kolme aasta jooksul on rentnik kohustatud oma krundile asuma ja talu majapidamiseks,
tervishoiu ja ehituse nõuetele vastavad hooned äles ehitama.

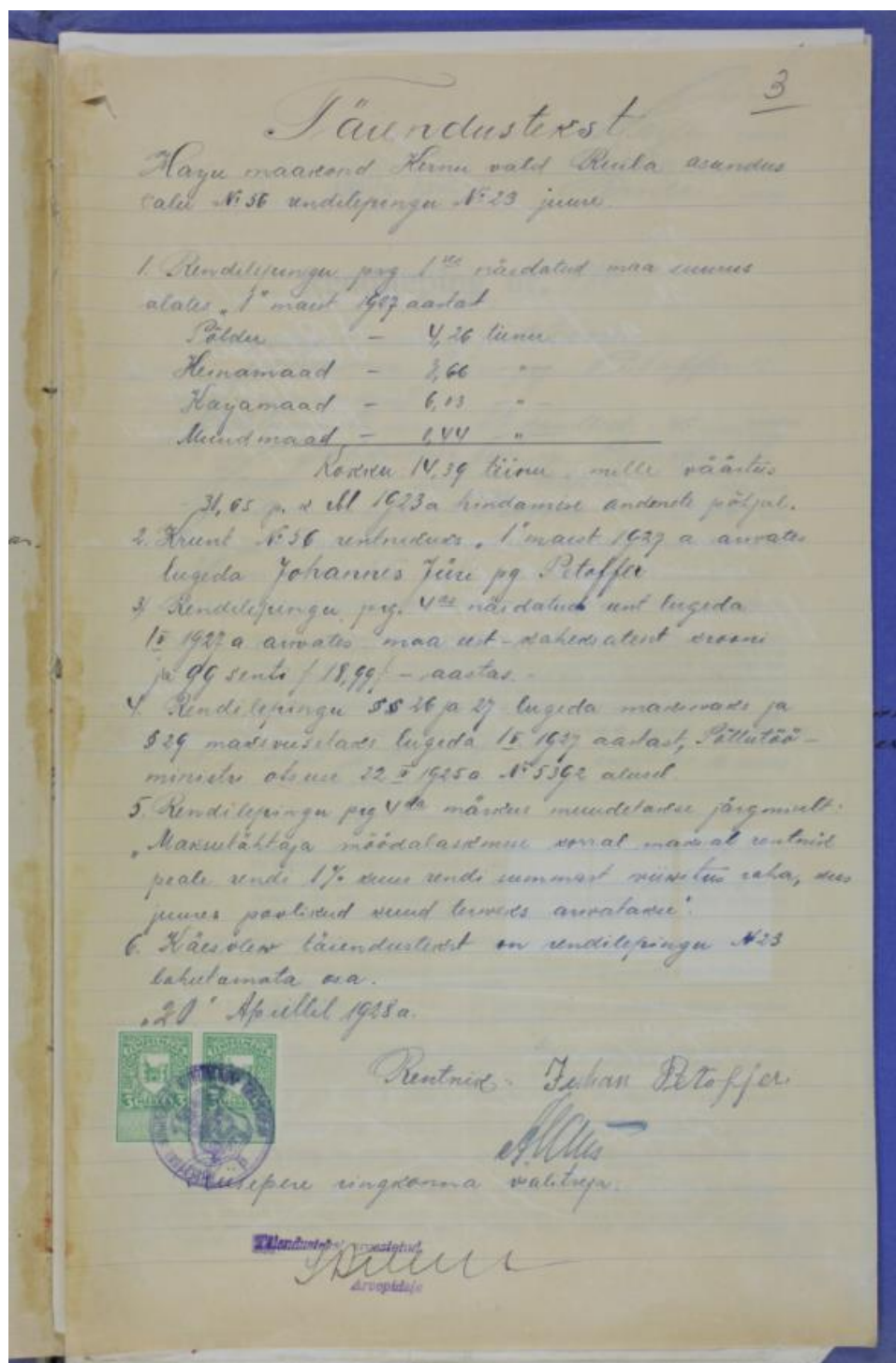
14. Rentniku poolt omal kulul ehitatud hooned loetakse rentniku omanduseks, kuna hooned mis
rentnik riigi toetuslaenu abil ehitab loetakse riigile panditaks kuni ehituslaenu tasumiseni. Rendi vahe-
korra lõpetamisel on Põlluministeeriumil talu majapidamiseks tarvisminevate hoonete ostmiseks ees-
õigus. Ei soovi ministeerium hooned osta, on rentnik kohustatud neid 6 kuu jooksul ära koristama, vastasel
korral langevad hooned tasuta riigi omanduseks.

15. Maaparanduse tööd rendimaa peal on

mida rentnik on kohustatud korraldada.

Rentnikul on õigus uusi maaparanduse tööd ettevõtta.

LISA 5. Täiendustekst

LISA 6. Rendileping nr. 180 (järg)

4

M. M. P. vnum 43

1520

131

1929 a. Arve nr. 13

Hajja
Kermu
Puitla

maakond
vald
asundus

Rendileping nr. 180

E. V. Põllutööstusministeeriumi, kui rendileandja ja
kui kodaniku Johannes Jüri Petaffu;
kui rentniku vahel on järgmine leping sõlmitud
Põllutööstusministeeriumi otsuse põhjal 29. aprillist 1925 aastast, vahetult
nr 5394, artikli Johannes Jüri Petaffu;
rendile Hajja maakonnas Kermu vallas asuva
Puitla asunduse Väin talu nr. 56, mille
suurus 16.61 ha sellest vähem või rohkem looduses märgitud piirides kahe aasta peale, arvates
1. maist 1929 a. kuni 30. aprillini 1935 a.

Märkus 1: Rendiohjekti koosseis ja seisukord on kirjeldataud lepingule juure liidetud rendiohjekti ülesandmise lehel.

Märkus 2: Asunduse rentnikkude soovil — juhtumisel, kui vähemalt pool asunduse rentnikkude üldarvust seda nõuavad, võib põllutööstusministeerium rendiohjekti piirid planeerimise korras muuta, talu suurendades või vähendades; niisama on põllutööstusministeerium õigustatud talu majapidamises mittetarvilikkude hoonetelust maad ühes juurepääsu teega planeerimise teel talust eraldama. Planeerimise teel koha piiridest eraldatud maastükke on rendileandja õigustatud oma korralduse võtma planeerimisele järgneval majandusaasta vahetusel.

2. Rendiohjekti kasutamise eest maksab rentnik esimesel aastal maa ümberkaudne
Siit maani ja 99 senti — nii samas järgmistel
aastatel 1899 Eesti krooni.

Märkus 1: Juhtumisel, kui etteöetud koha piiride muutmise tagajärjel rendialuse maa-ala väheneb või suureneb, muudetakse vastavalt ka rent.

Märkus 2: Rendiohjekti asuvate hoonete või teiste rendialaste püstitamiste äramüümise korral vähendatakse koha renti objektide osade eest vastavalt rendimääramise aktis olevate andmetele, mõõdepingu kinnitamisele järgnevalt rendimaksu tähtajast arvates.

3. Rendimaksmine sünnib rahaa, poolaasta viisi, hiljemalt 1. mail ja 1. novembril ette makstes.

Märkus 1: Maksu tähtaaja möödumise korral maksab rentnik peale rendi 1% kahe rendisummast viivitustalut, poolikud kuul terveks lugedes.

Märkus 2: Rendi maksmata jätmise korral, kahel olukorral järgneval rendimaksu tähtajal, nõutakse see sisse riigi vastuvõetavate maksude sissenõudmise korras.

4. Rendiaasta arvatakse 1. maist kuni 30. aprillini. Soovib rentnik vabatahtlikult koha pealt lahkuda, peab tema sellest vähemalt kuus kuud enne majandusaasta vahetust riigimaade ringkonna valitsejale kirjalikult ette teatama, vastasel korral peab tema rendi ka järgneva aasta eest ära maksma.

5. Rentniku kanda on kõik avalikud maksad ja kohustused, mis tema käes rendil oleva maa ja hoonete peal lasuvad või peale pannakse.

6. Rentnik on kohustatud tema käes olevat maad korralikult pidama ja põldu hinda külvikorra järele harima.

7. Rentnikul on keelatud õigi, põhku ja heima, peale põlluhetia, kohapealt ära viia või välja anda, välja arvatud tarvidused koha peal lasuvate naturaalkohustuste ja rekvizitsioonide täitmiseks.

8. Rentnik on kohustatud temale renditud hooned ja ehitised hiljemalt kolme päeva jooksul käesoleva lepingu sõlmimisest arvates Põllutööstusministeeriumi nime peale kinnitama. Põllutööstusministeeriumi poolt näidatud kinnitussuhtes, vähemalt 10%, kõrgemalt kui nende väärtus rendiohjekti ülesandmise lehes täheledataud. Kinnituspõhin talub ära anda riigimaade ringkonna valitsejale ja igakord kaks nädalat enne kinnitustähtaaja lõppu kinnituse suuredada.

LISA 7. Rendileping nr 180 (järg)

9. Kui rentnik tähtsaks hooned ei kinnita või kinnitust ei uurenda, on Põllutööstusministeeriumil õigus rentniku arvel hooned ära kinnitada ja kinnituskulud rentnikult ässe nõuda. Rentnik vastutab kahjude eest, mis tuleõnnetuste läbi tekivad kui tema hooned ei kinnita või kinnitab alla nende väärtust.

10. Tuleõnnetuse korral võib Põllutööstusministeerium kinnituse summa rentnikule välja maksta tingimusega, et rentnik arapähenud hoonete asemele omal kulul uued hooned Põllutööstusministeeriumi poolt kinnitatud plaanide järgi üles ehitab.

11. Rentnik on kohustatud kõik temale renditud hooned ja ehitised omal kulul hoida seadma ja korras hoidma. *mla* esimese rendiaasta jooksul on rentnik kohustatud hindamise komisjoni

poolt kohapeal kasutuskõlblikkuse tunnustatud tooned ära ehitama ja rendiaja jooksul ehitama ning lühia majapidamis-, tervishoiu- ja ehituse- nõuetele vastavalt üles ehitama, kui need hooned krundil puuduvad.

12. Rentniku poolt omal kulul ehitatud hooned loetakse rentniku omanduseks, kuna hooned mis rentnik riigilt omandab või riigitoetuslaenu abil ehitab, loetakse riigi omanduseks, kuna hoonete väärtus ja ehitustaseme tasastamine.

13. Rentnik on kohustatud riigimaade vahetuse korraldusel teistele kohalistele asundustele rentnikule üles tarvilise õuemaaga ja juurtega tegea järgmised hooned edasi rentnina:

rendiaja algusest kuni 19. a.

Edasirenditud hoonete või nende osade eest on rentnikul õigus renti võtta kuni 5% hoonete väärtusest, sellele juure lisades tule vastu kinnituse kulud ja korrashoiu tasu — viimast juhtumisel, kui allrenditud nende kasutata olevad hooned ise remonteerida ei soovi.

14. Rentnik on kohustatud rendibjeksi piirides asuvad maaparandused korras hoidma, lahtised kraavid puhastama ni, et veepuudul tõkistus ei oleks ja veepuudul keskmiste suuruste vete ajal vähemalt pool meetrit allpool maapinda püsiks ja torude suud lahti hoidma.

Nõuama on rentnik kohustatud korras hoidma ka rendibjeksi piiridesse vee äravoolu juhted, vaatamata selle peale, kas nad temal rendilevõetava ma- kuivatamiseks tarvilikud või mitte; peakraavidesse sissevarisenud mulda peab rentnik välja viskama, kraavi või jõe põhja ning nõudel kasvava rohu, puud ja põõsad kõrvaldama j.n.e.

Rentnikul on õigus uusi maaparanduse tööd ette võtta.

15. Põllutööstusministeerium võib lubada kolmandale isikule või ise läide saata rendile autud maa peal kasutades ehitamist maa kuivatamiseks või niisutamiseks, laevastikuks ja veerõu kasutamiseks, veepuudumist, teede ehitamist ning krunnakude, kivimõrude, saviakude, maapõue-vaade kaevanduste ja uute teede avamist, selle- jauras tarvilist maad rendibjeksi piiridesse kinnitades. Kui väljarenditud maa väärtus selle läbi väheneb, alandatakse vastavalt ka renti.

16. Rentnik on kohustatud lahti hoidma kõik planeerimise peakomisjoni poolt kinnitatud kaardi peal äärmärgitud teed ja piirid ja kaitse loodma pinnamärgid.

17. Metsast, mis rendimaal peal kasvab, on rentnikul õigus tasuta:

a) taluda puid kuni 4" jämedaseni (säenna pealt mõõtes); pajasid, uosmängid, valgleppi, pihlakaid, sarapuid ja kaidekaid jäne use peale vaatamata;

b) koristada kohaliku murtaniku poolt registreeritud tulemunde oma majapidamise vajaduseks oormode piirides, mis kindlaks määratud Põllutööstusministeeriumi poolt.

18. Metsa eest, mis § 17 alusel rentnikule tasuta tarvitamiseks ei kuulu, samuti viljapuude eest kuni nende müümisele Põllutööstusministeeriumi poolt, vastutab krundipada n, kui tema hoole alla usaldatud võõra vitanduse eest.

19. Rentnik on kohustatud koha piirides kasvava metsa, viljapuud ja põõsad ja kohapeale tarvilikkudeks tunnistatud ehitised omandama 4 kuu jooksul nende lõppkuu mööghinnat leatavaamisest arvates.

20. Talupidamise, ehituste tegemiste ja teiste rendilepingu tingimuste täitmise kontrollimiseks on Põllutööstusministeeriumil õigus talu oma esitaja kaudu üle vaadata. Seisuhul on rentnik kohustatud nõutavni teateid andma.

21. Rentnik kaitseb õiguse rendimaal peale:

1) kui tema maad üm- loota osalt või tervelt temale isikule edasi rendib;

2) kui tema lühumata viisi muud või tahud välja veeb loomakodu või sönnikut, hävitab riigipäält olevaid hooned;

3) kui tema on saadi mõistetud kõigi õiguste kaotamisega;

4) kui tema on 2 rendimaksu tähtsuga järgimõnda lastud mõnda muuta renti tasumata ja Põllutööstusministeeriumi või tema kohaliku esitaja käest karjakuult rendi maksmiseks pöördust saamata;

5) teisi — peale p. 1—4 tähendatud — renditingimusi ja määrusi müud ja Põllutööstusministeeriumi või tema esitaja poolt kahelkordult tehtud kiratka hoiatuse peale vaatamata neid ei täida.

22. Ülalähendatud juhtumistel on Põllutööstusministeeriumil õigus nõuda kohu korras selle lepingu lõpetamist, rentniku lahkamist koha pealt ja kahjutasu.

23. Rendivahetuse lõpetamise puhul Põllutööstusministeeriumi nõudel on rentnik või tema pätiõ õigustatud tasu saama talumajapidamises tarvilikkude ehitiste maaparandustööde ja viljapuustanduste eest, millega tema koha põllumajandusel väärtust on tõstnud ja mille eest temale varemalt tasu ei ole maksmist.

LISA 8. Rendileping nr 180 (järg)

M. M. P. vorm 77.

Lisa rendilepingu nr. 180 juure 5

Rendiobjekti üleandmiseleht.

"19. septembril" 1929 a. on "Kaiju" maal "Punla"
 asunduse "Vainu" talu nr. 56 allpoolkirjeldatud koosseisus ja seisukorras üle antud
Johannes Jüri ja Pestoff -le

Rendiobjekti koosseis.

Aia- ja põllumaad	<u>4.65</u> ha	Külitud põldu:	
Heinamaad	<u>4.00</u> "	Talirukki all	<u>0.63</u> ha
Karjamaad	<u>6.58</u> "	Talinisu "	<u>7</u> "
Metsa	<u>7</u> "	I a. Põlluheina	<u>7</u> "
Kõlbmata maad	<u>0.48</u> "	II a. "	<u>7</u> "
Muud maad	<u>0.48</u> "	Kokku: <u>0.63</u> ha	
Kokku: <u>16.61</u> ha			

Väärtus kokku 1923 aasta maa hindamise andmete
 põhjal 31.65 puhtakasurubla.

Maaparandused:

Hoonete ja päraldiste nimetus ja nende seisukorra kirjeldus	Hind, lehe järjek. nr.	Väärtus K r o o n i	Aastarent
Kokku:			

Väärtus kokku _____ krooni.

Käesolevas üleandmislehes tähendatud varandused olen vastu võtnud

Üleandja (allkiri) F Peltters (allkiri)

Riigikode ringkonna riigimaade valitseja.

Eelgi trükkikoda (3322-28).

LISA 10. Rendileping nr 180 (järg)

6

24. Kui rendiohjekt Siseministri poolt kinnitatud raudteejaamade, suvituskohtade ja alevikkude linnas või alevi administratiivpiirkondadesse ei arvata ja rentnik renditaja jooksul käesoleva lepingu tingimusi korralikult on täitnud, on temal õigus rendiohjekti riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse alusel omanduseks või põliseks tarvitamiseks saada.

Märkus: Juhtumistel, kui rendiohjekt linna või administratiivpiirkonda või Siseministri poolt kinnitatud raudteejaama, suvituskohta või aleviku piirkonda satub, on rentnikul koha edaspidisele rendile saamiseks eesõigus nii kaua, kui rendileandjal tarvidas ei teki seda krundi ära kasutada mittepõllumajanduslikul otstarbel.

25. Põlluministri poolt nõusolekul võib rentnik rendioigust edasi anda isikule, kes maaseaduse põhjal õigustatud maad saama. Rentniku surma puhul lähevad selle lepinguga ühendusesolevad õigused ja kohustused tema pärijatele.

26. Kõik hõlmused, mis rendi vahetamas ette võivad tulla ja käesolevas lepingus ette ei ole nähtud, lahendatakse maaseaduse, maarekordi teostamise määruste ja teiste maksvate või edaspidi väljaantavate seaduste ja määruste alusel.

27. Käesolev leping jääb Põlluministri kaudu, kuni ära kirjutatakse sellest rentnikule välja antakse.

28. Kõik selle lepingu tegemisega ühendatud kulud kannab rentnik.

M. K. K. K. 1929. a.

Rentnik: *F. Petojfer*

Rendileandja esitaja: *M. K. K. K.*
Riisepere ringkonna
riigim. valitseja

Maand arvuamari Nr. *19/13* väljaantud
Rendi tasumine E. Panga kaudu algab
"1"-st maist 1929. a.
M. K. K. K. 1929. a. *F. Petojfer*
(rentniku allkiri)

Maand arvuamari 1929. a. 1929. a.

LISA 11. Palvekiri (järg)

7

H. Jürmann'i palve 19. IV. 26 an
 Harju riigim. ühualle saadetud
 ja sellest palujale teatatud
 6. I. 26. *peet. juht. Kinn. kirj. 1825 c.*
A 32 p. 6 klau. M.
 A/4592

Rn val. $\frac{1}{k}$ 1530 20. X. 26 a.
 Riisla as. nr. 56 asju.
 Kõnsgaannu valitsespa
 laegasi teadeti. Nautur
 laenukasti kaotet peale
 24. I. 27

LISA 12. Palvekiri (järg)

8

KAUS

Põllutööministeerium.

MAAKORRALDUSE PEKVALITSUS

Riisipere ringkonna valitsejale.

Kernu asundus
Kernu kaudu.

4. Jaan. 1927.

Nr. ...

TALLINNAS.

Teie vahel 20. XII. 26a. Nr. 1530 peale teatame, et Ruila as. kr. Nr. 56 rendilepingus Nr. 23 on näidatud ainult maa renti 300 kg.

Palume teatada, kas ehk on tähendud krundi rendilepingule lissaks täiendus- tekst sõlmitud.

Jäätaval korral palume täiendustekst meile ära saata.

Jätkokonna juhataja.

[Handwritten signature]
Arvepida ja.

E. V.

Põllutööministeerium

MAAKORRALDUSE PEKVALITSUS

Liigimaade kasutamise osakond

III. osakond

2. VII. 1927 a.

Nr. 43584

TALLINNAS, Vismari tän. 7.

9

Kod. Jüri Milderile

Ruila as.

Kernu vallas.

Vastuseks Teie palvele 9. III. s.a. teatame, et, kuna hoone, millel Teie asute, asuiksu krundi sees asub ja viimasele vajadus selle kasutamisele ja ümberkorraldamisele aruud on puudub võimalus Teie palve rahuldamiseks.

Korterit kasutamises tuleb Teil asuikuga omavahel kokkuleppete.

LISA 13. Palvekiri (järg)

jõuda. Ei saa Teie kookulijest saa
vutada, tuleb Teie kookulijest saamine
vallavalitsuse poole pöörduda.

Teie maksimaalsete
K. P. P.
K. P. P.

[illegible]

LISA 15. Hoonete hindamise leht (järg)

1520

Harju maakond.
Keskne vald.

Ruusa asunduse
talu № 56 peal olevate

kasutuskõlblikude hoonete
hindamise leht.

Hindamise komisjoni koosseis:

Esimees:

Põllutöoministeeriumi poolt määratud hindaja: F. M.

Liikmed:

Harjumaa riigimaade ringkonna valitseja: Reed. Hall

Keskne vallanõukogu esitaja: P. Kruus

Riigikontrolli esitaja: E. ole remuud, tea-
tatu! Friig. val. poolt 4/1. 5-14-24a #377a.

Kinnitan hindamise lehte
järgkorra № 1 hoone Mrk. 49598 -

№	"	"	"	"	"	"	"	"	"
49598									

Kogusummas
50. Jaan. 1925 a. № 807

Harjumaa riigim. Ülem

LISA 16. Hoonete hindamise leht (järg)

Tunnistame oma allkirjadega et riigimaade ülema korraldusel
" 192 a. № all, käesolewas hindamise lehes tähendatud
hooned, järjekorra № 1 kuni № / Wabariigi Walitsuse poolt 13. detsembril 1922 a.
wastuwõetud määruse (Riigi Teataja № 159) ja Põllutööministri poolt 5. jaanuaril 1923 a.
kinnitatud juhtnööride alusel on meie poolt kasutuskõlblikudeks tunnistatud ja hinnatud, nagu eel-
pool üksikasjalikult tähendatud, kogusummas nelikümmend viiskü-
tuhat viissada viiskümmend kaksa-
49598.- marga väärtuses.
Hindamise juures võtsime arvesse allpool allakirjutanud asjatundjate
seletused ja tunnistajate tõendused, mis ülekuulamise protokollina siia juure lisatud.
" 11. aprill 1924 a.
Ruila asundus.
Komisjoni esimees: [Signatuur]
Liikmed: [Signatuur]
[Signatuur]
Hindamise juures olime: _____
(Asjatundjad).
Riigikontrolli esitaja: _____

LISA 17. Hoonete hindamise leht (järg)

E. V.
 Õllutööministeerium
 Korralduse ja Metsade
 Peavalitsus
 Riisipere ringkonna
 gimaade valitseja

192... a.
 Nr.
 Riisipere as. Liiva kaudu

Ringimaade vahetus 13
 63... jaask. 14... 15/20/1480
 Siin juures esitab Teie
 kanaldusse Riila as. nr. # 56,
 ja Aemäe as. nr. # 42 ühendle-
 pingu täiendustest, mis parandus-
 otsuse #90 ja lummistusega.
 Lisa: nimetus - 5 lehel.

[Signature]
 IX Ringkonna Valitsus
 Marjamaa

LISA 18. Palve Harjumaa Riigimaade ringkonna Valitsejale

W. St. 891. 14

SISSE TULNUD Nr. 20. XII 1928

Harjumaa Riigimaade Riisepere ringkonna
Valitsejale

Harju maak. Kernu v.
Ruila asunduse kr. #56

Kasutaja:
Lukan Jüri p. Petofferi

Palve.

Soovin oma krundil kasvavat metsa
ära osta, milleks palun Teie vastavast
kärjaldust.

Kevadel hakkab minamaad kuldiveeri
kuna sellens- ajaks- nõutakse ka
metsa ära ostmist, siis oleks- Teie
kärjalolust peatselt vaja.

Austusega
Ruila asunduses.

17. XII 1928a J. Petoffer

Saadud 8. I 1929 a. Nr 1423.
Sutlema Metskond

Sutlema Metskonna Metsaülemale

Käsalma palve saada Teie
konnalduse, metsa ära hindamine
ja hindamine lehe saatmiseks

Riisepere
4. jaanuaril 1929.
#891

Ringkonna Valitsaja
Harjumaal.

Asiaini

Riisepere ringkonna ringimaale
valitsajale.

Täidekult.-
Sutlema, 4. I. 29 a. nr. 1423. -
H. Martikson

Sutlema Metskonna Metsaülemale

891²⁸

9

1929

M.

LISA 20. Ruila asunduse maakoha Vainu talu kirjeldusleht (järg)

R. M. V. Vorm 206. 18

Ruila asunduse maakoha „*Vainu*“ nr. 56 „

maa
kermi vald
Lütkema metskond

Kirjeldusleht 22/10

seatud kokku *29. jaanuaril* 1932 a. maakoha *Johan Hiiu Petofer* andmiseks
(ees-, isa- ja perekonnanimi) kellele isiku-
tunnistus antud välja *Herman Kõhale* poolt „13. det.“ 1919 a.
nr. *280* all.

1. Maakoht on mõõdetud välja *Ruila* mõisa 32.49 ha
maadest planeerimise korras 1923 a. ja sisaldab eksplikatsiooni andmetel:
a) aiamaad *4,26* ha g) metsa *0,44* ha
b) põldu *3,66* ha d) kõlbmata maad *0,44* ha
e) karjamaad *6,03* ha i) vett *0,44* ha
Kokku *(14,39)* ha = *15,74 ha*

2. Maakoht asub lähemast turust (*Ruila*) *16* tervet km ja
lähemast raudteejaamast (*Laste*) *10* tervet km kaugel, arvates
maakoha õuest, mööda otsemat hobusega kiidavat teed. *Laste*

3. Maakoht asub *tervete* väljaspool linnade ja alevite administratiiv- ning raudtee-
jaamade ja alevikude ehituspiirkondi.

4. Maakoha tarvitamine *omab* iseseisva väikemaapidamise iseloomu

5. Maakohta tarvitab *Johan Petofer* ja on selle
saanud *Pollutoiminister* otsuse „*22. IV*“ 1923 a. alusel
(maavalitsuse protokoll nr. *5392*) arvates
7. märst 1923 a.

Õiguste edasiandja *V* *32*
saanud *arvate* *15. 31* otsuse „*15. 31*“ 1923 a. alusel
(maavalitsuse protokoll nr. *12*) arvates
14 IV 32 *16 43*

6. Maakohatarvitaja praegune vahetkord riigiga sõlmitud lepingu, mille
kestvus 1. maist 1929 a. kuni 30. apr. 1935 a.

7. Maakohatarvitajal *ei ole* tarvitada teisi maakohti riigi maadest

HINDAMISE
ANDMIST

8. Maakoha tarvitamiseks andmisel oli korras **salakraavid** kuivatatud: põllu-
maad — ha, heinamaad — ha, karjamaad — ha, mis teeb välja
— /20 osa maakoha üldsuurusest.

9. Maakoha **päraldised** on kõik müüdnud kohatarvitajale järgmiselt:

Päraldiste nimetus (Mets, viljapuud, hooned ja muud ehitused)	H I N D		Ostu-müügilepingu kinnitamise aeg	Müügi korral on tehtud järgmisi mahaarvamisi (alus ja summa)
	Hindam. lehe järgi	O/m. lepingu järgi		
	Kr./mk.	Kr./mk.		
Rõigi hooneid rohal	olev			
Mets "lit B"	549,87	522,58	13. IV. 31.	
- do - "lit A"	396,82	241,85	10. IV. 31.	
K O K K U				

Maakohal olevatest kasutuskölbmatuks hinnatud ehitustest on müümata:
Ervale.

10. Maakohatarvitaja on maakohale püstitanud järgmised hooned:

Hoone nimetus	Materjal	Pikkus m	Laius m	Ehitamis aasta
Elumaja rehialusega	puit	21,90	8,52	1928.j. 29.
Laut				
Muud hooned:				

11. Maakoha ostu-müügilepingusse on tarvilik võtta eritingimustena:
Erivõttekond.

LISA 22. Ruila asunduse maakoha Vainu talu kirjeldusleht (järg)

12. Maakohatarvitaja rahalised riikliku toetuse arvel olevat kohustused:

Kohustuse nimetus	Võlasumma Kr.	Saamise aasta	Laenuandjaasutuse nimetus	Märkmed
Inventari-laenu	ei ole			
Inventari-ostuvõlga	"			
Ehituslaenu	800.-	1929.a.	E. Maapane	
Ehituste-ostuvõlga	ei ole			
Ehitusmetsa-võlga	180.-	1927.a.	Eutima mebr.	
Metsa- ja viljapuude-ostuvõlga	730.-	1930.a.	E. Maapane	
Maaparanduslaenu	500.-	1929.a.	E. Maapane	

Rendivõlga on kuni 1. maini 1932 a. Kr. —, mille tasumiseks kohatarvitajale korraldus tehtud.

13. Maakohatarvitaja soovib:

a) tasuda maakoha hinda 55½ aasta jooksul,

b) rendivõla tasumise tähtaja pikendamist kuu aasta peale, põhjusel,

et

14. Maakoha piirid on kohatarvitajale teada, piirimärgid olemas ja piiriteede tülid puuduvad.

Käesolev kirjeldusleht on seatud kokku maakohatarvitaja juuresolekul.

Lühan Petroffer
Maakohatarvitaja

Posti-aadress: Rukla posti as. (postiasutuse nimetus)

Meister
ringkonna liigimaade valitseja.

https://drive.google.com/open?id=1pd_Zgut1b2iEPgejcxTxmjRXoG

LISA 23. Helisalvestis Mare Starkoviga

https://drive.google.com/file/d/1s4EKLdI50RgGgFOIAAujiFDivVAZM_Jo/view?usp=sharing